

Ubezpieczenia społeczne w praktyce

NOWOŚCI

Nowe przepisy dotyczące przyznawania powiatom środków FP na finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych	5
Służba wojskowa okresem pracy w szczególnych warunkach	6
Wskaźniki i stawki od 1 września	8

INTERPRETACJE

Rekompensata wypłacona w związku ze zmniejszeniem wysokości odpraw emerytalno-rentowych oskładkowana	10
Świadczenia rekreacyjne z ZFŚS wypłacane w jednakowej wysokości nie są zwolnione ze składek	12

ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

Błąd w raporcie ZUS RCA za byłego pracownika	15
Wniosek o wypłatę zawieszonyj emerytury	18
Okres urlopu zdrowotnego nauczyciela w podstawie wymiaru zasiłku	21
Opieka nad dzieckiem – okres zwolnienia chorobowego	23

PROGRAM PŁATNIK 9.01.001D

Tworzenie raportów z kodami 30 00 (50 00) – nowa funkcjonalność	
Skorzystają z niej użytkownicy sporządzający raporty z kodami tytułu ubezpieczenia 30 00 i 50 00, dla których istnieje więcej niż jeden sposób wyliczenia składek, w zależności od zasad podlegania ubezpieczeniom oraz finansowania składek.	25

ZASIŁKI

Zasiłki dla pracowników zatrudnionych na zastępstwo	
Pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę na zastępstwo podlega ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu i ubezpieczeniu wypadkowemu, na ogólnych zasadach dotyczących pracowników. Dzięki temu przysługują mu świadczenia chorobowe i macierzyńskie.	41

Rada Konsultantów:
prof. UW Małgorzata Gersdorf
prof. UW Gertruda Uścińska

Kierownik marketingu grupy wydawniczej:

Agnieszka Konopacka-Kuramochi

Wydawca:

Marlena Prószyńska

Redaktor prowadzący:

Marta Strupińska

Korekta: Zespół

ISBN 978-83-269-3354-7

Nakład: 1700 egz.

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a

Tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10, e-mail: us@wip.pl

NIP: 526-19-92-256

Numer KRS: 0000098264 – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, Sąd Gospodarczy XIII Wydział Gospodarczy Rejestrowy. Wysokość kapitału zakładowego: 200.000 zł

Copyright © by Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.
Warszawa 2014

Skład i łamanie: „Triograf” Dariusz Kołacz, e-mail: dkołacz@triograf.pl

Druk: Miller Druk sp. z o.o.

Poradnik „Ubezpieczenia społeczne w praktyce” wraz z przysługującymi Czytelnikom innymi elementami dostępnymi w subskrypcji (e-letter, strona WWW i inne) chronione są prawem autorskim. Przedruk materiałów opublikowanych w poradniku „Ubezpieczenia społeczne w praktyce” oraz w innych dostępnych elementach subskrypcji – bez zgody wydawcy – jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło.

Publikacja „Ubezpieczenia społeczne w praktyce” została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności i wykorzystaniem wysokich kwalifikacji, wiedzy i doświadczenia autorów oraz konsultantów. Zaproponowane w publikacji „Ubezpieczenia społeczne w praktyce” oraz w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówki, porady i interpretacje nie mają charakteru porady prawnej. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Publikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym redakcja nie może ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w publikacji „Ubezpieczenia społeczne w praktyce” lub w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przykładów.

Wydawca nie odpowiada za treść zamieszczonej reklamy; ma prawo odmówić zamieszczenia reklamy, jeżeli jej treść lub forma są sprzeczne z linią programową bądź charakterem publikacji oraz interesem Wydawnictwa Wiedza i Praktyka.

Informacje o prenumeracie:

Tel: 22 518 29 29

e-mail: cok@wip.pl

Marta Strupińska
redaktor prowadzący

Drodzy Czytelnicy!

Pracodawca, przyznając ulgowe usługi lub świadczenia z ZFŚS, musi pamiętać, aby ich wysokość była uzależniona od kryterium socjalnego. Jeżeli wszyscy pracownicy, bez względu na ich sytuację, otrzymają pomoc w takiej samej wysokości, ZUS uzna, że uzyskują przychód, od którego należne są składki na ubezpieczenia społeczne. Co prawda zdarzają się wyroki sądów uznające, że uprawnienia ZUS ograniczają się jedynie do ustalenia, czy wypłacone świadczenia zostały sfinansowane ze środków ZFŚS oraz do zweryfikowania, czy w regulaminie istnieje podstawa do sfinansowania tych świadczeń, ale nie są to stanowiska przeważające. Dlatego pracodawca, które chce uniknąć sporu z ZUS, powinien świadczenia te różnicować. Takie wnioski i wskazówki płyną z wydawanych przez ZUS indywidualnych interpretacji. Zachęcam więc do sprawdzenia w dziale „Interpretacje ZUS”, w jakich sprawach ostatnio wypowiadał się ten organ i jakie zajmował stanowiska.

Za każdy miesiąc, w którym pracownik podlega ubezpieczeniom, płatnik składek zobowiązany jest sporządzić za niego i przekazać do ZUS raport ZUS RCA. Gdy pracownik przebywa natomiast na zwolnieniu lekarskim lub na urlopie bezpłatnym, trzeba wypełnić raport ZUS RSA. Mogą pojawić się w związku z tym wątpliwości:

- *jakie zasady obowiązują przy wypełnianiu raportu ZUS RSA,*
- *jak wypełnić raport rozliczeniowy, jeżeli zwolnienie lekarskie przypada na przełom roku,*
- *w jaki sposób wykazać w raportach pracownika, który w jednym miesiącu przebywał na urlopie bezpłatnym i zwolnieniu lekarskim,*

Odpowiedzi nie tylko na te pytania znajdują się w tekście „Pracownik na zwolnieniu lekarskim lub na urlopie bezpłatnym – dokumentacja do ZUS”.

Zachęcam do lektury wrześniowego numeru.

Nowości

Nowe przepisy dotyczące przyznawania powiatom środków Funduszu Pracy na finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych	5
Służba wojskowa okresem pracy w szczególnych warunkach	6
Wskaźniki i stawki od 1 września	8

Interpretacje ZUS

Rekompensata wypłacona w związku ze zmniejszeniem wysokości odpraw emerytalno-rentowych oskładkowana	10
Świadczenia rekreacyjne z ZFŚS wypłacane w jednakowej wysokości nie są zwolnione ze składek	12

Odpowiedzi na pytania Czytelników

Błąd w raporcie ZUS RCA za byłego pracownika	15
Błąd na zwolnieniu lekarskim	17
Wniosek o wypłatę zawieszony emerytury	18
Wyrównanie zawieszony emerytury po złożeniu wniosku	19
Okres urlopu zdrowotnego nauczyciela w podstawie wymiaru zasiłku	21
Nagrody przysługujące bez względu na absencję pracownika – podstawa wymiaru zasiłku	22
Opieka nad dzieckiem – okres zwolnienia chorobowego	23

Tworzenie raportów z kodami 30 00 (50 00) – nowa funkcjonalność w programie Płatnik 9.01.001D

Opisy kodów tytułu ubezpieczenia 30 00 oraz 50 00	26
Pierwszy krok – sprawdzenie rodzajów ubezpieczeń	27
Drugi krok – utworzenie imiennego raportu z kodem tytułu 30 00 (50 00)	27
Płatnicy, którzy nie pobierają danych z ZUS	39

Zasiłki dla pracowników zatrudnionych na zastępstwo

Choroba pracownika	42
Okres wyczekiwania	43
Kiedy do okresu wyczekiwania można doliczyć poprzednie okresy ubezpieczenia	44
Kiedy prawo do świadczeń chorobowych przysługuje bez okresu wyczekiwania	45
Niezdolność do pracy spowodowana wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową	46
Prawo do świadczenia rehabilitacyjnego	47
Prawo do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego po wygaśnięciu umowy o pracę na zastępstwo	47
Zasiłek chorobowy po wygaśnięciu umowy	48
Świadczenie rehabilitacyjne po wygaśnięciu umowy	49
Dokumenty do wypłaty przez ZUS świadczeń z tytułu choroby za okres po wygaśnięciu umowy	50
Prawo do zasiłku opiekuńczego	52
Bez zasiłku opiekuńczego za okres po ustaniu zatrudnienia	53
Prawo do zasiłku macierzyńskiego	53
Zasiłek macierzyński, gdy umowa wygaśnie przed porodem	54
Prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres po wygaśnięciu umowy w czasie pobierania zasiłku	56
Bez możliwości dzielenia się zasiłkiem po ustaniu zatrudnienia	61
Ustalanie podstawy wymiaru świadczeń	62
Kilka następujących po sobie umów na zastępstwo – podstawa wymiaru	63
Umowa na czas nieokreślony zawarta po umowie na zastępstwo – podstawa wymiaru	63
Choroba w pierwszym miesiącu zatrudnienia – podstawa wymiaru	63
Choroba w drugim miesiącu zatrudnienia – podstawa wymiaru	67
Składniki wynagrodzenia za okresy dłuższe niż miesięczne – podstawa wymiaru	68
Kiedy pracodawca wypłaca świadczenia pracownikom zatrudnionym na zastępstwo, a kiedy ZUS	69

Zasitek opiekuńczy – druki przekazywane do ZUS

Zasitek nie tylko na dzieci	72
Okres wypłaty	73
Kiedy płatnikiem będzie ZUS	74
Dokumenty do wypłaty zasiłku opiekuńczego przez ZUS	75
Oświadczenie ZUS Z-15	76
Praca i zasitek w jednym miesiącu – dodatkowy raport	77
Opieka na przelomie miesięcy kalendarzowych	78
Dwa różne świadczenia wypłacone w jednym miesiącu w raportach rozliczeniowych	80
Opieka przez cały miesiąc kalendarzowy w raporcie ZUS RCA	81
Zasitek opiekuńczy na urlopie wypoczynkowym	82
Raporty wypełniane przez podmioty nieuprawnione do wypłaty	86
Korekta błędów w raportach	86

Pracownik na zwolnieniu lekarskim lub na urlopie bezpłatnym

Zasady dotyczące wypełniania raportu ZUS RSA	90
Zwolnienie lekarskie	95
Urlop bezpłatny	97

Osoby pobierające zasitek dla opiekunów – składki i dokumenty do ZUS

Podleganie ubezpieczeniom	104
Podstawa wymiaru składek	105
Dokumenty ubezpieczeniowe	105

Nowości

Nowe przepisy dotyczące przyznawania powiatom środków Funduszu Pracy na finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych

Dnia 7 sierpnia weszło w życie rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z 16 lipca 2014 r. w sprawie trybu przyznawania samorządom powiatów środków Funduszu Pracy na finansowanie kosztów nagród specjalnych oraz składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych.

Rozporządzenie określa tryb przyznawania samorządom powiatów w latach 2014–2017 środków Funduszu Pracy na finansowanie kosztów nagród specjalnych oraz składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych pracowników powiatowych urzędów pracy, które mają najlepsze wskaźniki efektywności zatrudnieniowej i kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej.

Środki są przyznawane na wniosek starosty składany do ministra właściwego do spraw pracy w terminie do 15 września danego roku kalendarzowego. Wnioski złożone po terminie nie będą rozpatrywane. Środki są przyznawane i przekazywane corocznie, w terminie 31 października danego roku kalendarzowego.

Oprac. red.

Podstawa prawna

Rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z 16 lipca 2014 r. w sprawie trybu przyznawania samorządom powiatów środków Funduszu Pracy na finansowanie kosztów nagród specjalnych oraz składek na ubezpieczenia społeczne od nagród specjalnych (Dz.U. poz. 963).

Służba wojskowa okresem pracy w szczególnych warunkach

Okres zasadniczej służby wojskowej pełnionej przed 1975 rokiem należy zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach także tym żołnierzom, którzy po zakończeniu służby zdobyli zatrudnienie w szczególnych warunkach, w terminie 30-dniowym wskazanym w przepisach o powszechnym obowiązku obrony RP. Tak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2014 r.

Stan faktyczny

Zdzisław I., urodzony w 1952 roku, złożył wniosek do ZUS o przyznanie wcześniejszej emerytury w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Wykazał niewiele ponad 14 lat i miesiąc pracy w szczególnych warunkach jako kierowca samochodów ciężarowych. Dodatkowo jako okres zaliczany do okresu pracy w szczególnych warunkach wykazał zasadniczą służbę wojskową, którą odbywał w latach 1972–1974.

ZUS odmówił zaliczenia służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach i przyznania wcześniejszej emerytury. Wprawdzie okres zasadniczej służby wojskowej pełnionej przed 1975 rokiem może być uznany za okres pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze uprawniający do wcześniejszej emerytury, co dopuścił Sąd Najwyższy w uchwale z 16 października 2013 r. (sygn. akt II UZP 6/13), ale była to inna sytuacja niż ta rozpoznawana w tym wyroku. W podobnych sprawach sądy miały do czynienia z pracownikami powołanymi do wojska, którzy przed powołaniem pracowali w szczególnych warunkach. Zdzisław I. przed powołaniem do wojska nie był zatrudniony w szczególnych warunkach. Po ukończeniu nauki pracował w lakierni, potem w gospodarstwie rolnym rodziców. Dopiero podczas służby wojskowej zdobył zawodowe prawo jazdy (zezwalające na prowadzenie samochodów ciężarowych) i przez prawie 1,5 roku służby był kierowcą wojskowych ciężarówek. W ciągu 30 dni od zakończenia służby zatrudnił się jako kierowca i pracował w tym zawodzie. Od odmownej decyzji w sprawie przyznania emerytury Zdzisław I. odwołał się do sądu.

Orzeczenia sądów i rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego

Sądy oddaliły najpierw odwołanie, a następnie apelację. Sąd Najwyższy jednak uchylił wyrok apelacyjny i nakazał ponowne rozpoznanie sprawy. W uzasadnieniu zwrócił uwagę, że wprowadzanie obecnie obowiązujących przepisów emerytalnych zaliczając już zasadniczą służbę wojskową do okresów składkowych, to nadal nie jest jasne, jak traktować okres tej służby w kontekście uprawnień z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Przypomniawszy, że w uchwale z 16 października 2013 r. przyjęto swego rodzaju fikcję prawną – okres służby wojskowej zalicza się generalnie do okresów pracy w szczególnych warunkach i to niezależnie od rodzaju wojsk i przydziału, zgodnie z którym żołnierz pełnił służbę.

Sąd Najwyższy stwierdził, że skoro okres służby jest uznawany za okres pracy w szczególnych warunkach dla pracowników powołanych do wojska, to nie ma też przeszkód prawnych, aby zaliczyć taki sam okres zasadniczej służby wojskowej także dla tych pracowników, którzy przez powołaniem nie pracowali w szczególnych warunkach, ale podjęli takie zatrudnienie bezpośrednio po służbie, z zachowaniem okresu 30-dniowego, o którym mowa w art. 120 ustawy z 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Pozwalał na to także przepis art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 1975 r. Stanowił on, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

Należy uznać, że okres zasadniczej służby wojskowej pełnionej przed 1975 rokiem zalicza się do okresów pracy w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych także tym żołnierzom, którzy przed powołaniem do wojska nie byli zatrudnieni, ale po zakończeniu służby zostali zatrudnieni w szczególnych warunkach, z zachowaniem terminów do zatrudnienia określonych w art. 120 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP.

Michał Culepa

specjalista w zakresie prawa pracy

Orzecznictwo

Wyrok Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2014 r. (sygn. akt I UK 442/13)

Wskaźniki i stawki od 1 września

Przeciętne wynagrodzenie

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w II kwartale 2014 roku	3.739,97 zł
---	-------------

Podstawa prawna

Komunikat prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 11 sierpnia 2014 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w drugim kwartale 2014 roku (M.P. z 2014 r. poz. 682).

Wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Okres	Kwota	40,65%
Wrzesień, październik, listopad	3.739,97 zł	1.520,30 zł

Wpłaty dokonuje się w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Podstawa prawna

Art. 2 pkt 4 oraz art. 21 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2011 r. nr 127, poz. 721 ze zm.).

Składki pracowników młodocianych od 1 września do 30 listopada 2014 r.

Podstawa wymiaru składki	Rodzaj ubezpieczenia	Opłacane kwoty	
		płatnik	ubezpieczony
I rok nauki = 149,60 zł	Emerytalne (9,76%)	14,60 zł	14,60 zł
	Rentowe (6,5% + 1,5%)	9,72 zł	2,24 zł
	Chorobowe (2,45%)	–	3,67 zł
	Wypadkowe *	×	–
II rok nauki = 187,00	Emerytalne (9,76%)	18,25 zł	18,25 zł
	Rentowe (6,5% + 1,5%)	12,16 zł	2,80 zł
	Chorobowe (2,45%)	–	4,77 zł
	Wypadkowe *	×	–

Podstawa wymiaru składki	Rodzaj ubezpieczenia	Opłacane kwoty	
		płatnik	ubezpieczony
III rok nauki = 224,40 zł	Emerytalne (9,76%)	21,90 zł	21,90 zł
	Rentowe (6,5% + 1,5%)	14,59 zł	3,37 zł
	Chorobowe (2,45%)	–	5,50 zł
	Wypadkowe *	×	–

* Wysokość stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalana jest indywidualnie dla każdego pracodawcy. Wynosi ona od 0,67 do 3,86% podstawy.

Podstawa prawna

Art. 18 ust. 1, art. 20 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. nr 60, poz. 278 ze zm.).

Kwoty przychodów dodatkowych a zmniejszenia emerytury lub renty

Przychód	Wrzesień – listopad 2014 roku
Kwoty przychodów emerytów i rencistów wpływające na zawieszalność świadczeń: <ul style="list-style-type: none"> przychód niezmnijający świadczenia (do równowartości 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale 2014 roku) 	do 2.618 zł
<ul style="list-style-type: none"> przychód zmniejszający świadczenia (powyżej 70 do 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale 2014 roku) 	powyżej 2.618 zł do 4.862 zł
<ul style="list-style-type: none"> przychód zawieszający wypłatę świadczenia (powyżej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale 2014 roku) 	powyżej 4.862 zł

Podstawa prawna

Art. 103–106 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.).

Interpretacje ZUS

Rekompensata wypłacona w związku ze zmniejszeniem wysokości odpraw emerytalno-rentowych oskładkowana

Spółka wypowiedziała zakładowy układ zbiorowy pracy (ZUZP) regulujący m.in. wypłaty odpraw emerytalno-rentowych. Kwoty uzależnione od stażu pracy stanowiły kilkakrotność minimalnego wynagrodzenia i były wyższe od odpraw przysługujących na podstawie Kodeksu pracy. Zgodnie z nowymi rozwiązaniami płacowymi spółka zamierza wypłacać odprawy emerytalno-rentowe przysługujące w wysokości przewidzianej Kodeksem pracy. W związku z tą zmianą wypłaci pracownikom rekompensaty. Ich kwotę określi na dzień zaprzestania obowiązywania dotychczasowego ZUZP. Na ten dzień ustali również staż pracy danego pracownika oraz podstawę wymiaru odprawy. Kwotę odprawy pomniejszy o miesięczne wynagrodzenie pracownika, czyli o odprawę naliczoną zgodnie z Kodeksem pracy. Pozostała część stanowić będzie rekompensatę. Wnioskodawca ma wątpliwości, czy rekompensata wypłacana pracownikom stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Jego zdaniem powinna być zwolniona na takich samych zasadach jak rekompensata z tytułu likwidacji wypłat nagród jubileuszowych.

Decyzja nr 261 z 10 lipca 2014 r.,
znak WPI/100000/43/723/2014

ZUS w wydanej interpretacji nie zgodził się ze stanowiskiem wnioskodawcy i uznał je za nieprawidłowe.

Wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników stanowi przychód w rozumieniu przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, jaki uzyskują oni w związku ze świadczeniem pracy, z wyłączeniem wynagrodzenia za czas choroby, zasiłków oraz przychodów wymienionych w rozporządzeniu ministra pracy i polityki społecznej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.); dalej: rozporządzenie składkowe.

Wyłączenia określone w rozporządzeniu składkowym są wyjątkiem od ogólnej zasady, że podstawę wymiaru składek stanowi przychód. Na podstawie § 2 ust. 1 pkt 2 z podstawy wymiaru składek wyłączone są odprawy pieniężne przysługujące w związku z przejściem na emeryturę lub rentę. Przepis ten stosuje się, gdy wypłata kwoty odprawy emerytalnej jest związana bezpośrednio oraz nierozzerwalnie z ustaniem stosunku pracy, a jedyną przyczyną wypłaty tego świadczenia jest ustanie zatrudnienia wskutek przejścia na emeryturę lub rentę. Oznacza to, że tego rodzaju świadczenia nie mogą być wypłacane przez pracodawcę w innych okolicznościach niż te ściśle związane z ustaniem stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę. Nie chodzi tu więc o nabycie uprawnień emerytalnych bez rozwiązania stosunku pracy. Ze zwolnienia składkowego nie można skorzystać w sytuacji, gdy w wyniku zmiany przepisów płacowych obowiązujących w firmie przyznano pracownikom świadczenie zamienne, jakim w tym przypadku jest rekompensata z tytułu zmniejszenia wysokości odpraw emerytalnych. Rozporządzenie składkowe takiego uprawnienia nie przewiduje. Nie ma znaczenia, że same odprawy emerytalno-rentowe, których wysokość wnioskodawca planuje zmniejszyć, są zwolnione z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Dodatkowo ZUS stwierdził, że powoływanie się przez wnioskodawcę na przypadek związany z wyłączeniem z podstawy wymiaru składek rekompensat wypłacanych z tytułu likwidacji nagród jubileuszowych jest bezzasadne.

KOMENTARZ – wskazówki dla płatników składek

Przepisy Kodeksu pracy nakładają na pracodawcę obowiązek wypłaty odprawy pieniężnej w związku z przejściem na emeryturę lub rentę. Nie może być ona niższa niż jednomiesięczne wynagrodzenie pracownika. Dość często na podstawie wewnętrznych przepisów pracownicy mają zagwarantowane odprawy w wyższej wysokości, niż określają to przepisy Kodeksu pracy. Te wyższe odprawy w pełnej wysokości są zwolnione ze składek. Jeżeli jednak pracodawca zmienia regulamin i wypłaca odprawę w wysokości kodeksowej oraz dodatkowo rekompensatę w związku ze zmniejszeniem odpraw, to od kwoty rekompensaty powinien naliczać oraz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Zmiana ta jest więc niekorzystna, ponieważ oznacza dodatkowe obciążenia finansowe związane ze składkami.

Świadczenia rekreacyjne z ZFŚS wypłacane w jednakowej wysokości nie są zwolnione ze składek

Spółka utworzyła zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i w porozumieniu ze związkami zawodowymi uzgodniła zasady oraz warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, jak też zasady przyznawania środków na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej. Jednym z nich są świadczenia rekreacyjne dla pracowników. Na podstawie zapisów regulaminu ZFŚS firma przyznaje jednorazowe zryczałtowane pieniężne świadczenia rekreacyjne. Są one ogólnodostępne i postawione do dyspozycji wszystkich pracowników. Jedynym warunkiem jest pozostawanie w stosunku zatrudnienia w ostatnim dniu lutego danego roku kalendarzowego (ze względu na wypłatę świadczeń raz do roku we wskazanym terminie). Intencją wnioskodawcy oraz związków zawodowych przy konstruowaniu postanowień regulaminu była powszechność dostępu tych świadczeń na równych zasadach dla wszystkich pracowników. W ten sposób pracodawca wspiera aktywność pracowników w zakresie sportu i rekreacji. Przy przyznawaniu świadczeń rekreacyjnych nie bierze się pod uwagę sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (kryterium socjalne). Przedsiębiorca ma wątpliwości, czy przychód związany z otrzymaniem przez pracownika świadczenia korzysta ze zwolnienia składkowego. Jego zdaniem przyznawane świadczenia mieszczą się w zwolnieniach składkowych wymienionych w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia ministra pracy i polityki socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Dodatkowo wnioskodawca powołał się m.in. na orzeczenia Sądów Apelacyjnych we Wrocławiu i Białymstoku.

**Decyzja nr 240 z 18 czerwca 2014 r.,
znak DI/100000/43/565/2014**

ZUS w wydanej interpretacji nie zgodził się ze stanowiskiem wnioskodawcy.

Składki na ubezpieczenia społeczne na podstawie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia ministra pracy i polityki socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na

ubezpieczenia emerytalne i rentowe (dalej: rozporządzenie składkowe) nie są opłacane od świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS.

Zasady tworzenia przez pracodawców ZFŚS, gospodarowania środkami tego funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu określa ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 592 ze zm.); dalej: ustawa o ZFŚS. Aby świadczenia finansowane ze środków ZFŚS były zwolnione od składek, muszą stanowić wyraz polityki pracodawcy polegającej na prowadzonej działalności socjalnej, o której mowa w ustawie o ZFŚS. Zakres działalności socjalnej obejmuje m.in. usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej: rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą o ZFŚS. Osobami uprawnionymi do korzystania z ZFŚS są pracownicy, ich rodziny, emeryci i renciści (byli pracownicy wraz z rodzinami) oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał w regulaminie działalności socjalnej prawo do korzystania ze świadczeń z ZFŚS.

Przy ustalaniu, czy świadczenia z ZFŚS będą zwolnione ze składek, należy uwzględnić zasadę wynikającą z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, zgodnie z którą przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu powinna być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Oznacza to wykluczenie możliwości przyznawania wszystkim uprawnionym pracownikom świadczeń w jednakowej wysokości.

Przedstawiona wyżej interpretacja przepisów potwierdzona jest m.in. wyrokiem Sądu Najwyższego z 20 sierpnia 2001 r. (sygn. akt IPKN 579/00), w którym wskazano, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat zostało uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Ustawa o ZFŚS nie upoważnia do tworzenia zasad podziału środków ZFŚS sprzecznych z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, który wyraźnie wiąże zasady przyznawania świadczeń z sytuacją, życiową rodzinną i materialną

uprawnionego. Jest to kryterium socjalne, przyjęcie którego powoduje, że wykluczone jest przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z funduszu wszystkim pracownikom w takiej samej wysokości. Podobnie wypowiedział się SN w wyroku z 16 września 2009 r. (sygn. akt I UKN 121/09), stwierdzając dodatkowo, że od zasady przyznawania ulgowych świadczeń na podstawie kryterium socjalnego nie ma wyjątków.

Świadczenia przyznawane z pominięciem kryterium socjalnego nie mogą być uznane za świadczenia socjalne przyznane zgodnie z ustawą o ZFŚS, co w konsekwencji oznacza, że nie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

KOMENTARZ - wskazówki dla płatników składek

Pracodawca, przyznając ulgowe usługi lub świadczenia z ZFŚS, musi pamiętać, aby ich wysokość była uzależniona od kryterium socjalnego. Jeżeli wszyscy pracownicy, bez względu na ich sytuację, otrzymają pomoc w takiej samej wysokości, ZUS uzna, że uzyskują przychód, od którego należne są składki na ubezpieczenia społeczne.

Co prawda zdarzają się wyroki sądów uznające, że uprawnienia ZUS ograniczają się jedynie do ustalenia, czy wypłacone świadczenia zostały sfinansowane ze środków ZFŚS oraz do zweryfikowania, czy w regulaminie istnieje podstawa do sfinansowania tych świadczeń, ale nie są to stanowiska przeważające. Dlatego pracodawca, który nie chce się wdawać w spór z ZUS, powinien świadczenia te różnicować.

Odpowiedzi na pytania Czytelników

Błąd w raporcie ZUS RCA za byłego pracownika

PYTANIE: Pracownicy naszej firmy otrzymują wynagrodzenie do 10. dnia miesiąca za poprzedni miesiąc. Osobie, która była zatrudniona do 30 kwietnia 2014 r., wynagrodzenie za kwiecień wypłaciliśmy 9 maja. W imiennym raporcie miesięcznym ZUS RCA za maj 2014 roku za tę osobę wpisałam kod tytułu ubezpieczenia 01 10 0 0, tzn. taki, z jakim osoba ta była zgłoszona do ubezpieczeń. Czy postąpiłam właściwie?

ODPOWIEDŹ: W związku z tym, że w maju 2014 roku osoba nie podlegała już ubezpieczeniom z tytułu zatrudnienia u tego płatnika (została wyrejestrowana z ubezpieczeń od 1 maja 2014 r.), w raporcie za maj powinna być wykazana z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 0 0 (osoba, za którą należy rozliczyć i opłacić składki lub należne świadczenia w dokumentach rozliczeniowych składanych nie wcześniej niż za następny miesiąc, po ustaniu tytułu do ubezpieczeń).

W tej sytuacji płatnik składek musi skorygować błąd. W tym celu za maj 2014 roku powinien za tę osobę przekazać do ZUS następujące dokumenty korygujące:

- imienny raport miesięczny ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 0 0 i właściwymi podstawami wymiaru składek i kwotami składek,

- imienny raport miesięczny ZUS RCA z kodem 01 10 0 0 i zerowymi podstawami wymiaru składek i kwotami składek.

III. B. Zestawienie należnych składek na ubezpieczenia społeczne

01. Kod tytułu ubezpieczenia

02. Informacja o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

03. Wymiar czasu pracy /

Ubezpieczenie:	Emerytalne	Rentowe	Chorobowe	Wypadkowe
Podstawa wymiaru składki	04. <input type="text" value="0,00"/>	05. <input type="text" value="0,00"/>	06. <input type="text" value="0,00"/>	
Składka finansowana przez:				
ubezpieczonego	07. <input type="text" value="0,00"/>	08. <input type="text" value="0,00"/>	09. <input type="text" value="0,00"/>	10. <input type="text" value="0,00"/>
płatnika	11. <input type="text" value="0,00"/>	12. <input type="text" value="0,00"/>	13. <input type="text" value="0,00"/>	14. <input type="text" value="0,00"/>
budżet państwa	15. <input type="text" value="0,00"/>	16. <input type="text" value="0,00"/>	17. <input type="text" value="0,00"/>	18. <input type="text" value="0,00"/>
PFRON	19. <input type="text" value="0,00"/>	20. <input type="text" value="0,00"/>	21. <input type="text" value="0,00"/>	22. <input type="text" value="0,00"/>
Fundusz Kościelny	23. <input type="text" value="0,00"/>	24. <input type="text" value="0,00"/>	25. <input type="text" value="0,00"/>	26. <input type="text" value="0,00"/>

Wymienione raporty powinny być dołączone do deklaracji rozliczeniowej korygującej ZUS DRA. Raporty oraz deklaracja muszą być oznaczone takim samym numerem identyfikatora.

Monika Karczevska
specjalista w zakresie ubezpieczeń społecznych

Podstawa prawna:

Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.).

Rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze... (Dz.U. nr 186, poz. 1444 ze zm.).